

מועד קטן ג-ד

מימרה של רב דימי: כי אתא רב דימי אמר: יכול ילקה על התוספת - ונסיב לה תלמודא לפטורא.
הסבר 1: רבי אלעזר אמר: חרישה, והכי קאמר: יכול ילקה על חרישה, דאתיא מכלל ופרט וכלל, ונסיב ליה תלמודא לפטורא, דאם כן, כל הני פרטי למה ליה?
הסבר 2: ורבי יוחנן אמר: ימים שהוסיפו חכמים לפני ראש השנה, והכי קאמר: יכול ילקה על תוספת ראש השנה, דאתיא **מבחי' וקציר תשמת**, ונסיב לה תלמודא לפטורא, כדבעינן למימר לקמן.

הסבר לדברי ר' יוחנן

שאלה: מאי ימים שלפני ראש השנה?

תשובה: כדתנן: **עד מתי חורשין בשדה אילן ערב שביעית? בית שמאי אומרים: כל זמן שיפה לפני, ובית הלל אומרים: עד העצרת. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו. ועד מתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית - משתכלה הלחה, וכל זמן שבני אדם חורשים ליטע מקשאות ומדלעות. רבי שמעון אומר: אם כן - נתנה תורה שיעור לכל אחד ואחד בידו! אלא: בשדה הלבן - עד הפסח, ובשדה האילן - עד העצרת.**
 ואמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: רבן גמליאל ובית דינו נמנו על שני פרקים הללו ובטלו.

קושי על רבן גמליאל: אמר ליה רבי זירא לרבי אבהו, ואמרי לה ריש לקיש לרבי יוחנן: רבן גמליאל ובית דינו היכי מצו מבטלי תקנתא דבית שמאי ובית הלל? והא תנן: **אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין!**
תירוץ: אשתומם כשעה חדה, אמר ליה: אימור כך התנו ביניהן: כל הרוצה לבטל - יבוא ויבטל.

קושי: דידהו היא? הלכה למשה מסיני היא! דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חורתן: עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים - הלכה למשה מסיני.

תירוץ: אמר רבי יצחק: כי גמירי הלכתא - שלשים יום לפני ראש השנה, ואתו הני תקון מפסח ומעצרת. ואתנו בדידהו: כל הרוצה לבטל - יבוא ויבטל.

קושי על ההנחה בקושי שזוה הלכה למשה מסיני: והני הלכתא נינהו?
 קראי נינהו. דתניא: **בחי' וקציר תשמת, רבי עקיבא אומר: אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית - שהרי כבר נאמר *לך תזרע וכחך לך תזרע*, אלא חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית, וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית. רבי ישמעאל אומר: מה חריש רשות - אף קציר רשות, יצא קציר העומר שהיא מצוה.**

תירוץ 1: אלא אמר רב נחמן בר יצחק: כי גמירי הלכתא - למישרי ילדה, קראי - למיסר זקינה.

קושי: וכיון דהלכתא למשרי ילדה לאו ממילא זקינה אסירה?
תירוץ 2: אלא: הלכתא לרבי ישמעאל, קראי לרבי עקיבא.

הסבר לדברי ר' יוחנן: ורבי יוחנן אמר: רבן גמליאל ובית דינו מדאורייתא בטיל להו. מאי טעמא? גמר **תשמת תשמת** משבת בראשית, מה להלן היא אסורה, לפנייה ולאחריה - מותרין, אף כאן, היא אסורה, לפנייה ולאחריה - מותרין.

קושי: מתקיף לה רב אשי: מאן דאמר הלכתא - אתיא גזרה שוה עקרה הלכתא? ומאן דאמר קרא - אתיא גזרה שוה עקרה קרא?

הסבר אחר לדברי רבן גמליאל: אלא אמר רב אשי: רבן גמליאל ובית דינו סברי לה כרבי ישמעאל דאמר הלכתא גמירי לה, וכי גמירי הלכתא - בזמן שבית המקדש קיים, דומיא דניסוך המים, אבל בזמן שאין בית המקדש קיים - לא.

אבל לא ממי הגשמים וממי הקילון.

קושי: בשלמא מי קילון - איכא טירחא יתירא, אלא מי גשמים מאי טירחא איכא?

מי גשמים	רבי אילעא אמר רבי יוחנן	רב אשי
וקמיפלגי בדרכי זירא. דאמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל: נהרות המושכין מים מן האגמים - מותר להשקות מהן בחולו של מועד	גזירה מי גשמים אטו מי קילון	מי גשמים גופייהו לידי מי קילון אתו
	מר לית ליה דרבי זירא	מר אית ליה דרבי זירא

דיון בדברי ר' זירא: גופא, אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל: נהרות המושכין מים מן האגמים - מותר להשקות מהן בחולו של מועד.

קושי: איתבייה רבי ירמיה לרבי זירא: **אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון!**
תירוץ: אמר ליה: ירמיה ברי, הני אגמים דבבל - כמיא דלא פסקי דמו.

הבאת ברייתא: תנו רבנן: **הפסיקות והבריכות שנתמלאו מים מערב יום טוב - אסור להשקות מהן בחולו של מועד, ואם היתה אמת המים עוברת ביניהן - מותר.**

הגבלת הדין: אמר רב פפא: והוא שרובה של אותה שדה שותה מאותה אמת המים.
דעה חולקת: רב אשי אמר: אף על פי שאין רובה של אותה שדה שותה, כיון דקא משכא ואתיא - מימר אמר: אי לא שתיא לחד יומא - תשתי לתרי ותלתא יומי.

הבאת ברייתא: תנו רבנן: **ברייכה שנוטפת מים משדה בית השלחין זו - מותר להשקות ממנה שדה בית השלחין אחרת.**

קושי: והא עבידא דפסקא!

תירוץ (הגבלה): אמר רבי ירמיה: ועדיין היא מטפטפת.

עוד הגבלה: אמר אבוי: והוא שלא פסק מעיין ראשון.

הבאת ברייתא: תניא, **רבי שמעון בן מנסיא אומר: שתי ערוגות זו למעלה מזו - לא ידלה מן התחתונה וישקה את העליונה. יותר על כן אמר רבי אלעזר בר שמעון: אפילו ערוגה אחת, חציה נמוך וחציה גבוה - לא ידלה ממקום נמוך וישקה למקום גבוה.**

הבאת ברייתא: תנו רבנן: **מדלין לירקות כדי לאוכלן, ואם בשביל לייפותן - אסור. מעשה:** רבינא ורבה תוספאה הוו קא אזלי באורחא, חזו לההוא גברא דהוה דלי דוולא בחולא דמועדא.

תגובת רבה: אמר ליה רבה תוספאה לרבינא: ליתי מר לשמתיה!

רבינא: אמר ליה: והתניא: **מדלין לירקות כדי לאוכלן!**

רבה: אמר ליה: מי סברת מאי מדלין - מדלין מיא? מאי מדלין - שלופי. כדתנן:

המידל בגפנים, כשם שהוא מידל בשלו - כך הוא מידל בשל עניים, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: בשלו - רשאי, ואינו רשאי בשל עניים.

רבינא: אמר ליה: והתניא: **מדלין מים לירקות כדי לאוכלן!**

רבה: אמר ליה: אי תניא - תניא.

ואין עושין עוגיות לגפנים

שאלה: מאי עוגיות?

תשובה: אמר רב יהודה: בנכי.

חיזוק מברייטא: תניא נמי הכי: **אלו הן עוגיות - בדידין שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים.** -

קושי: איני? והא רב יהודה שרא לבני בר ציתאי למעבד בנכי לכרמיהון!

תירוץ: לא קשיא, הא - בחדתי, הא - בעתיקי.

רבי אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה.

קושי: בשלמא מועד - משום דקא טרח, אלא שביעית - מאי טעמא?

תירוץ: פליגו בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל.

חד אמר	חד אמר	
מפני שמכשיר אגפיה לזריעה	מפני שנראה כעודר	אין עושין את האמה בשביעית
איכא	ליכא	מאי בינייהו? איכא בינייהו דקא אתו מיא בתריה
	ליחוש מפני שמכשיר אגפיה לזריעה!	קושי על ההבדל ביניהם
ליכא	איכא	תירוץ - איכא בינייהו דקא שקיל מיניה ושדי לבראי
ליחוש מפני שנראה כעודר?		קושי
עודר נמי, כי קא שקיל - בדוכתיה מנח ליה		תירוץ

גירסה אחרת של המשנה - והעלאת קושי : אמימר מתני לה מפני שנראה כעודר, וקשיא ליה דרבי אלעזר בן עזריה אדרבי אלעזר בן עזריה :

רבי אלעזר בן עזריה	רבי מאיר	תנא קמא	רבי אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה מפני שנראה כעודר
אוסר עד שיעמיק שלשה, או עד שיגביה שלשה, או עד שיתן על הסלע.	אוסר עד שיעמיק או שלשה טפחים, או עד שיגביה שלשה טפחים. היה לו דבר מועט - מוסיף עליו והולך.	עושה אדם את זבלו אוצר	
מתיר חפירה כגון שהעמיק			הסתירה אינו מתיר חפירה
זיבלו מוכיח עליו			תירוץ 1
			תירוץ 2

ומתקנין את המקולקלת במועד

שאלה : מאי מקולקלת?

תשובה : אמר רבי אבא : שאם היתה עמוקה טפח - מעמידה על ששה טפחים. שאלה על התשובה : פשיטא :

- חצי טפח על שלשה טפחים, כיון דלא עבר מיא - לא כלום הוא.
- טפחיים על שנים עשר, דקא טרח טירחא יתירא - לא.
- טפחיים על שבעה מהו?
 - הכא חמשה קא מעמיק והכא חמשה קא מעמיק,
 - או דלמא, כיון דאיכא טפח יתירא - איכא טירחא טפח?

תשובה : תיקו.

היתרים :

- אביי שרא לבני בר המדך לשחופי נהרא.
 - רבי ירמיה שרא להו לבני סכותא למיכרא נהרא טמימא.
 - רב אשי שרא להו לבני מתא מחסיא לאקדוחי נהר בורניץ.
- הטעם להיתרים : אמר : כיון דשתו מיניה רבים - כרבים דמי, ותנן : **עושין כל צורכי רבים.**

